

ga le terenske meritve, zato nima analize lobanjskih in drugih oblik, ki bi lahko ovrednotila odnos staroselskega in staroslovanskega dela grobišča. Tako to še ostaja delo prihodnosti.

Slikovni del obsega risbe vseh grobov, predmetov in številne razlagalne risbe grobišča. Najprej pa seveda opazimo razgibano naslovnico. S tem smo pri tehnični ureditvi, ki dosega raven pri nemških objavah in odslej ne bo smela biti nižja (le z nekaj manj zamenjavami pri številkah). Skratka, pogled na Sagadinovo knjigo nam pogreje srce. Avtorju lahko le čestitamo, drugim pa ga postavimo za zgled, kako je mogoče tudi v slabih delovnih razmerah veliko, dobro in uspešno delati, brez jadikovanja, zato pa s toliko večjo zagnanostjo.

Andrej PLETERSKI

Die transalpinen Verbindungen der Bayern, Alamannen und Franken bis zum 10. Jahrhundert. – Nationes. Historische und philologische Untersuchungen zur Entstehung der europäischen Nationen im Mittelalter, Band 6. Herausgegeben von Helmut Beumann und Werner Schröder. Sigmaringen 1987, 431 str., 13 slik.

Serija *Nationes* je posvečena proučevanju nastajanja evropskih narodov v srednjem veku. Njeni zvezki obsegajo besedila posameznih kolokvijev. Za nas je močno zanimiv že peti zvezek, ki je posvečen zgodnj srednjeveški etnogenezi v alpskem področju. Šesti zvezek je nadaljevanje petega in govori o čezalpskih povezavah Bavarcev, Alamanov in Frankov tja do 10. stoletja. Sestavljajo ga prispevki desetih avtorjev.

V uvodu prikazuje problematiko, ki so jo obravnavali na srečanju, Helmut Beumann. Pregled frankovske alpske politike je napravil Reinhard Schneider. O povezavah med Bavarsko in Italijo govori Alois Schmid. O pomenu säbenskih (poznejših brixenskih) škofov za čezalpske povezave piše Josef Riedmann. Jochen Splet razpravlja o Arbeju iz Freisinga, nemškem Abrogansu in o bavarsko-langobardskih povezavah v 8. stoletju. Kar tri četrtine zbornika zavzema delo Manfreda Menkeja, ki na podlagi arheoloških virov govori o alamansko-italskih povezavah od poznega petega do sedmega stoletja. Pankraz Fried kratko obravnava Alamanijo in Italijo od 7. do 10. stoletja, Raymond Kottje pa področje veljave alamanskega zakonika *Lex Alamannorum*. Wilhelm Störmer piše o vprašanju oddaljene cerkvene posesti v Vzhodnih Alpah med 8. in

10. stoletjem. Povzetek srečanja je pripravil Herwig Wolfram.

Na kratko predstaviti vsebine prispevkov ni mogoče. Zato le nekaj splošnih besed. Razen Menkejevega so vsi prispevki zgodovinarski. Narejeni so na podlagi pisanih virov. Zaradi narave teh virov je razumljivo, da so najboljše obdelana vprašanja upravno-politične zgodovine, manj je povedano o poselitvi, nekaj pa izvemo tudi o kulturni zgodovini. Številne iste dogodke zato obravnavajo isti avtorji, kar prispeva k raznolikosti osvetlitve. Tudi za zgodovino našega prostora v 5. in 6. st. je pomemben prikaz spreminjanja politično-oblastvenih področij, vojnih pohodov. Marsikaj izvemo o pomenu alpskih prehodov, o tem, kako so bili pomembni za vse, ki so si prizadevali za cesarsko krono v Rimu, kako so se le-ti naslanjali na cerkvene institucije. Smiselno so predstavljene povezave med cerkvenimi posestmi, važnimi potmi in skrbjo za potnike. – Arheološki članek Manfreda Menkeja sicer kljub obsežnosti ne prinaša mnogo novih ugotovitev, je pa hkrati izčrpna komentirana bibliografija za arheologijo Alamanov, v marsičem pa celega alpskega območja in njegovega obrobja.

Karantanija in siceršnji slovenski prostor sta obravnavana le v nekaj redkih, obrobnih primerih. Tudi za nas zanimive utegnejo biti ugotovitve Manfreda Menkeja o tvornih povezavah med Avari in Alamani, ki se niso pokazale le v oborožitvi in konjski opremi, ampak celo v prevzemu vzhodne rase konj. Fried za furlanska mejna grofa Erika in Chadalooha navaja, da sta bila iz alamanskega rodu Bertholde. Wolfram opozarja na povezanost bavarskega poraza pri Aguntumu leta 610 s porazom upornega čedajskega vojvode, obkraj od Avarov in Slovanov, ter z vedenjem svetega Kolumbana, ki je v Bregenzu 611. opustil misel, da bi šel misijonarit k Slovanom in je 612. raje odšel v Italijo. Enako opozarja na sovpadanje upora Ljudevita Posavskega 818. z uporom italskega kralja Bernharda, pri katerem je Ljudevit izkoristil oslabitev Italije.

Zakaj je iz obravnave izpadlo področje jugovzhodnih Alp, vsaj delno izvemo iz Wolframove zaključne besede, kjer to dejstvo prav tako obžaluje. Karantaniji bi moral biti posvečen poseben dan, vendar je bil odpovedan zaradi arheološkega nasprotovanja. Volker Bierbrauer je zaradi razmer odsvetoval obravnavo arheološkega gradiiva. Tako tudi šesti zvezek *Nationes* ni izpolnil praznine jugovzhodnih Alp, ki zeva že v petem zvezku. Za vse proučevalce našega prostora v 5. in 6. st. pa ostaja obravnavani zbornik neizogibno čtivo.

Andrej PLETERSKI